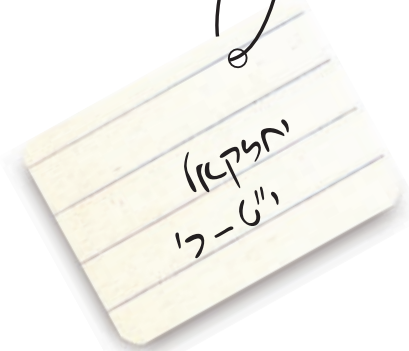

מתן על הפרק

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

פרק י"ט

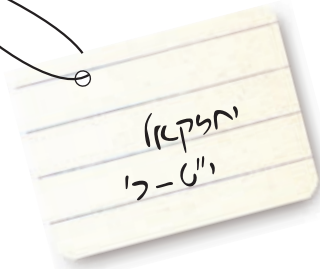
סדרת המשלים הנבואיים בספר נמשכת, ובפרק י"ט הנביא יחזקאל מתאר את תהליך הידרדרותה המדינית של יהודה בשנותיה האחרונות באמצעות אלגוריה מעולם החי והצומח. בשונה ממשלים אחרים, מטרת המשל כאן מוגדרת בפתיחה ובסיום - קינה על נשיאי ישראל. חלקה הראשון של הקינה (ב-ט) כולל משל מעולם החי המתאר לביאה וגוריה. הגורים מסמלים את מלכי יהודה האחרונים - 'גור אריה יהודה', הנלכדים בידי זרים. החלק השני (י-יד) כולל משל נוסף מעולם הצומח, המקונן על גורלה של יהודה ועל צדקיהו מלכה האחרון.

1 שני הגורים מאופיינים בכך שלמדו לטרוף טרף אדם (ג, ו). מה משמעות איפיון זה? עיינו בפירושי רש"י ורד"ק ועמדו על ההבדל ביניהם בפירושו.

רש"י: 'אדם אכל - גוזל את ישראל... ולפי המשל כל חיה שטעמה טעם בשר אדם מתגרה באנשים לעולם'.
רד"ק: 'זילמד לטרוף טרף אדם אכל - למד זה הכפיר לטרוף טרף עד שאכל אדם, כי הארי או הכפיר רוב טרפו בחיות ופעמים טורף גם האדם. כן יהואחז נלחם בגדול ממנו והוא מצרים כמו שפירש בספר מלכים ובעבור זה אסרו פרעה נכה'.

2 תיאורו של הגור השני ארוך ומפותח יותר מזה של הגור הראשון. השוו בין התיאורים ועמדו על יתרונו של הגור השני, התייחסו לתיאור התפתחותו ולתיאור לכידתו. תיאור הגור הראשון מתאים לתיאורו של יהואחז, ראו מל"ב כ"ג, לא-לד. הגור השני מסמל ככל הנראה את יהויקים, ראו דברי הימים ב ל"ז, ה-ז.

פרק כ'

זו הנבואה השלישית של יחזקאל לזקני ישראל הבאים אליו לדרוש את ה' (הנבואות הקודמות היו בפרקים ח', י"ד). בתגובה לדברי הזקנים פותח יחזקאל בסקירה היסטורית רחבה ומיוחדת במינה של תולדות עם ישראל מראשית ימיו ועד ההווה. סקירה זו פותחת ומסיימת בדברי ה' לזקנים 'חי אני אם אדרש לכם' (ג, לא), והיא כוללת ארבעה שלבים היסטוריים בתולדות העם, המתוארים בתבנית קבועה: כריתת ברית והתגלות מצד ה', אזהרה לעם, חטא העם ורצון ה' להשמידם, ולבסוף מיתוק העונש. תיאור זה מאיר באור חדש ומפתיע כמה תקופות בעברו של העם. בחלק השני של הנבואה (לב-מד) פונה הנביא אל העתיד ומתאר את הגאולה באופן ייחודי.

3 השלב הראשון מתאר את ישיבת ישראל במצרים (ה-ט). עמדו על החידוש בתיאור אופייה של תקופת גלות מצרים בנבואה. תיאורים אלה עומדים ברקע כמה דרשות על סיפור יציאת מצרים בתורה: 'למה נאמר ולא שמעו אל משה, אלא שהיה קשה בעיניהם לפרוש מעבודה זרה שנאמר: ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי מצרים אל תטמאו, ואומר: וימרו בי ולא אבו שמוע וגו' ואעש למען שמי לבלתי החל וגו'. זהו שכתוב: וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל, צום לפרוש מעבודה זרה'. (מכילתא דר"י פסחא פרשה ה)

4 השלב השני מתאר את מסע העם במדבר (י-יז).
א) יחזקאל מתאר שתי קטגוריות של מצוות שניתנו לעם במדבר: חוקים ומשפטים, ושבת. מה תכלית כל קטגוריה לפי הכתוב? נסו לשער מדוע ניצבת מצוות השבת כשוות ערך לכל שאר החוקים והמשפטים בדברי יחזקאל.

ב) זהו את האירועים בתורה הרמוזים בחלק זה, ובדקו היכן ומתי אירעו: חילולי שבת, מרי, עונש אי כניסה לארץ. לאור זאת חשבו מה מגמת התיאור הנבואי והאם ניתן לראות בו תיאור 'היסטורי'?

הרחבות ומענה לשאלות: מתן על הפרק "perek.matan@gmail.com" מתן על הפרק "מתן על הפרק" f

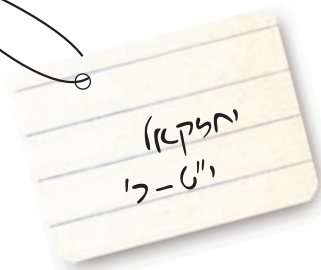
מִתַּן מִתַּן

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננברג
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים • טל': 02-5944555

המרכז ללימודי תנ"ך

5 השלב השלישי עוסק בחיי דור הבנים במדבר, בחטאם ובעונשם.

(א) בפסוק כג נזכר עונש הגלות. עונש זה בלשון דומה מופיע גם בתיאור ההיסטורי בתהלים ק"ו, כה-כז, אולם בתורה לא מצאנו אזכור של עונש כזה במדבר.

ראו את דברי **הרד"ק**: 'והנראה בעיני כי זה מה שאמר (לאחר חטא המרגלים) 'וירד העמלקי והכנעני היושב בהר ויכום ויכתום עד החרמה' וכן מה שאמרו 'וישמע הכנעני מלך ערד... וישב ממנו שבי'.

פירוש שונה באופן עקרוני מציע **המדרש**: 'ותשא כל העדה ויתנו את קולם... בכו העדה בליל תשעה באב, אמר הקדוש ברוך הוא אתם בכיתם בכייה של חנם, אני אקבע לכם לילה הזה בכייה לדורות, ומן אותה שעה נגזרה גזירה על בהמ"ק ליחרב, ושיגלו בני ישראל לבין האומות, שנאמר: וישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות' (תנחומא בובר, שלח כא). על איזו גלות מדבר הפסוק לפי כל פירוש?

(ב) קושי מסוג אחר מתעורר בפסוק כה - אילו חוקים 'לא טובים' נתן ה' לישראל?

ראו את דברי **רש"י** (על פי התרגום): 'מסרתים ביד יצרם להכשל בעוונם... אותם מתנות שחקקתי להם לקדש לי כל בכור, מסרתים ביד יצרם להעבירם לאותם בכורות למולך - הרי חוקים לא טובים'. עיינו גם להלן בפסוק לא, ובתוכחת ירמיהו, בן דורו של יחזקאל, בירמיהו ז', לא.

6 עמדו על אופייה הייחודי של הגאולה המשורטטת בחלקה השני של נבואת יחזקאל (לב-מד), המהווה מעין 'יציאת מצרים' שנייה. התייחסו לסיבת הגאולה ותוצאותיה, לתפקידה המצומצם של התשובה, לדרך שבא תבוא הגאולה לעם ולתגובתו לגאולה. שימו לב גם לזיקה בין חשש חילול ה' השוזר את הפרק לבין קידוש ה' בתיאור הגאולה.

רחבות ומענה לשאלות: מתן על הפרק "מתן על הפרק" perck.matan@gmail.com

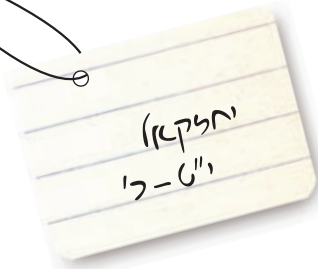
מתן ומה

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננגרט
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים • טל': 02-5944555

הרחבה

'עבד שמכרו רבו'

סקירתו הנבואית-היסטורית של יחזקאל נתונה במסגרת של תגובה לדברי זקני ישראל שבאו אליו לדרוש את ה'. אלא שבכתובים לא נאמר בפירוש מהו הקשר בין המסגרת לבין תוכנה. המדרש משלים את הפער של טענת הזקנים היושבים בגלות, ומעמידנו על התגובה לטענה זו הגלומה בדברי יחזקאל:

'אני ה' אלהיכם' עוד למה נאמר, והלא כבר נאמר 'אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים' ומה תלמוד לומר 'אני ה' אלהיכם' עוד, כדי שלא יהו ישראל אומרים מפני מה צונו המקום, לא שנעשה וניטול שכר? לא עושים ולא נוטלים שכר! כענין שאמרו ישראל ליחזקאל שנאמר 'צאו אלי אנשים מזקני ישראל וישבו לפני' (יחזקאל כ',א) אמרו לו: יחזקאל, עבד שמכרו רבו לא יצא מרשותו? אמר להם: הין! אמרו לו: הואיל ומכרנו המקום לאומות העולם יצאנו מרשותו. אמר להם: הרי עבד שמכרו רבו על מנת לחזור שמא יצא חוץ לרשותו? 'והעולה על רוחכם היה לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגוים אשר סביבותינו וכמשפחות האדמה לשרת עץ ואבן חי אני נאם ה' אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחימה שפוכה אמלוך עליכם' (יחזקאל כ',לב-לג), ביד חזקה זו הדבר, כמה שנאמר הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה, ובזרוע נטויה זו החרב כמה שנאמר 'וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים', ובחימה שפוכה זו רעב. אחר שאני מביא עליכם שלש פורעניות הללו זו אחר זו ואחר כך אמלוך עליכם על כרחכם, לכך נאמר 'עוד אני ה' אלהיכם'.

(ספרי במדבר פרשת שלח פיסקא קטו)

"וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא" < לקט ביאורי מילים ליחזקאל פרקים י"ט-כ'

פרק י"ט (ז) **וַיַּדַע אֱלֹמְנוּתָיו:** 'אלמנותיו' פירושו 'ארמנותיו' (למ"ד ורי"ש מתחלפות), והכוונה שהוא החרב את ארמנותיהם של אויביו. פירוש אחר: הרג את אויביו ולקח את האלמנות.

(י) **אִמְךָ כִּגְפוֹ בְּדַמְךָ עַל מַיִם שְׂתוּלָה:** ממלכת ישראל דומה לגפן השתולה על מים.

(יא) **וַיְהִי לָהּ מַטוֹת עַז אֶל שְׂבִטֵי מַשְׁלִיִּם:** ענפיה הפכו לענפים חזקים, ששמשו כשבטי מושלים - מטות המסמלים שלטון.

פרק כ' (לה) **וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל מְדַבְרֵי הָעַמִּים:** מצב ביניים בין הגלות לגאולה, בדומה למדבר ביציאת מצרים, שנועד לטהר את ישראל לפני הגאולה.

(לו) **וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם בְּמִסְכַּת הַבְּרִית:** ה' יאסור את ישראל בברית בלי יכולת לצאת ממנה לעולם. פירוש אחר: ה' יעביר את ישראל במספר כרועה המונה עדרו, וישלח כל אחד לגורלו, לשמירה או לשחיטה.

(מג) **וּנְקַטְתֶּם בְּפִנְיֶיכֶם בְּכָל רְעוּתֵיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם:** העם יתבזה ויתבייש כאשר יזכר בעת הגאולה במעשיו הרעים בעבר.

הרחבה ומענה לשאלות: מתן על הפרק "מתן על הפרק" perek.matan@gmail.com

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רעננברג
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים • טל': 02-5944555

המרכז ללימודי תנ"ך